

Н.М. Деньга
здобувач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту
імені І.А.Зязюна
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка
викладач Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С. Макаренка

РЕЗУЛЬТАТИ ПЛОТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ РЕФЛЕКСІЇ, САМООЦІНКИ ТА САМОРОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН КОЛЕДЖІВ

Інтенсивна змінюваність умов діяльності викладачів вищої школи і, зокрема, викладачів математичних дисциплін, актуалізують дослідження питання розвитку їх професійної рефлексії. Важливою складовою професійної рефлексії викладачів математичних дисциплін є здатність до рефлексії, самооцінки та саморозвитку. Тому постала необхідність в дослідженні рівня рефлексії, самооцінки та саморозвитку серед викладачів математичних дисциплін коледжів, технікумів, училищ. З цією метою було сформовано комплект взаємодоповнюючих діагностик: визначення рівня рефлексії (методика О.С. Анісімова) [1], тест про орієнтації сенсу життя (методика Д.О.Леонтєва) [2], діагностика рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності (Л.М.Бережнова) [3].

Вказане дослідження було проведено серед викладачів математичних дисциплін вищих навчальних закладів (коледжів, технікумів, училищ) Полтавської області.

Методика О. Анісімової дала можливість визначити рівень рефлексивності, самокритичності та колективності за такими шкалами: низький, нижче середнього, середній, вище середнього, високий. Результати показано в таблиці 1.

Таблиця 1. Рівень рефлексивності, самокритичності та колективності викладачів математичних дисциплін.

Якість особистості	Рефлексивність	Самокритичність	Колективність
Рівень			
Низький	0%	0%	0%
Нижче середнього	25%	33%	8%
Середній	69%	38%	74%
Вище середнього	6%	23%	15%
Високий	0%	6%	3%

Високий рівень рефлексії означає, що особистість схильна до осмислення своїх дій, почуттів та переживань, при цьому аналізує свою поведінку й внутрішній стан, в результаті чого робить відповідні висновки. З таблиці 1 видно, що більша частина опитаних (69%) має середній рівень рефлексивності, а чверть опитаних – нижче середнього.

Самокритичність – рефлексивне відношення людини до себе, здатність до самостійного пошуку помилок, оцінки своєї поведінки і результатів мислення. Високий рівень критики до себе говорить про наявність вміння відсторонено подивитися та оцінити себе й свої вчинки, побачити власні помилки і по можливості їх виправити. З таблиці 1 бачимо, що третина респондентів має рівень самокритичності нижче середнього.

Колективність — якість людини, яка проявляється в її здатності до взаєморозуміння, взаємодії, прояві солідарності, взаємодопомоги, відповідальності. Результати діагностики (таблиця 1) показали, що три четверті опитаних мають середній рівень колективності.

Враховуючи те, що більшість викладачів математичних дисциплін мають середній або нижче середнього рівень рефлексивності, самокритичності й колективності, є потреба в розробці системи розвитку вказаних властивостей особистості.

Тест про орієнтації сенсу життя (методика Д.О. Леонтєва) дозволяє виявити джерело сенсу життя, який може бути знайдений людиною або в майбутньому (цілі), або в сьогоденні (процес), або минулому (результат), або в усіх трьох складових життя.

Середнє значення отриманих результатів серед чоловіків і жінок висвітлені за допомогою діаграми на рисунку 1, з якої видно, що: по всіх шкалах, крім шкали «Локус контролю – життя» і чоловіки й жінки отримали майже рівні бали; по шкалах «Цілі в житті», «Процес життя», «Локус контролю – життя» при максимальному значення 42 бали отримали середнє значення від 30 до 38 балів; по шкалі «Результат життя» при максимальному значення 35 балів мають середній бал від 28 до 30; по шкалі «Локус контролю – Я» при максимальному значення 28 балів показують середній бал від 24 до 26.

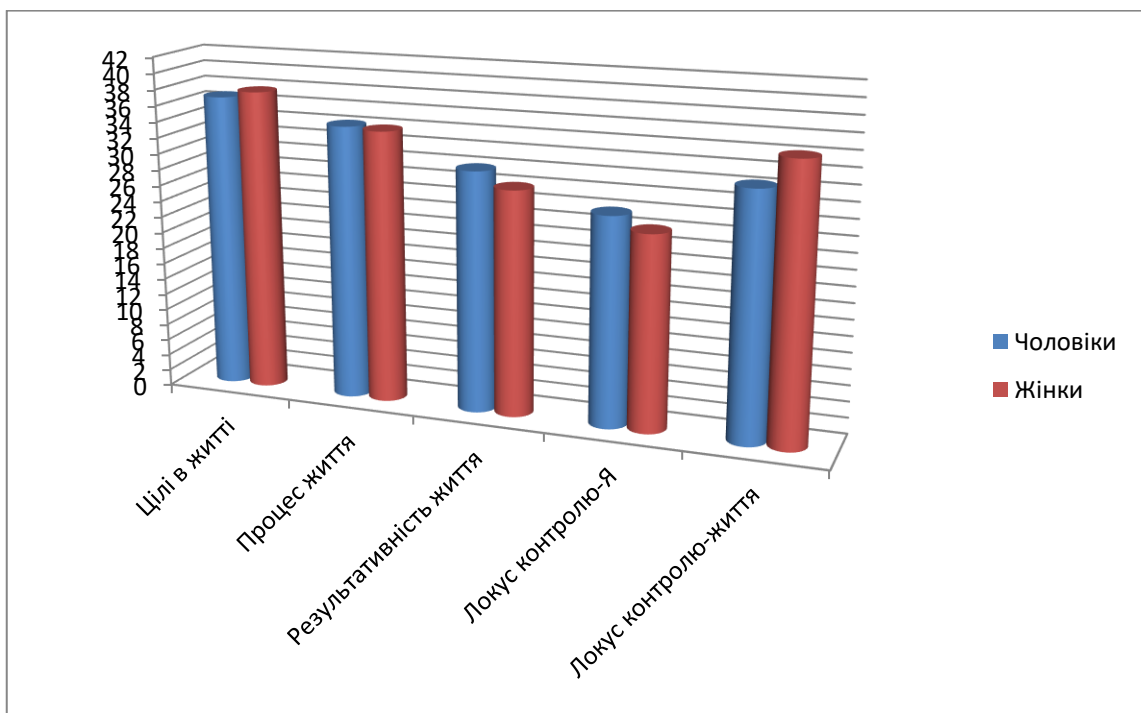

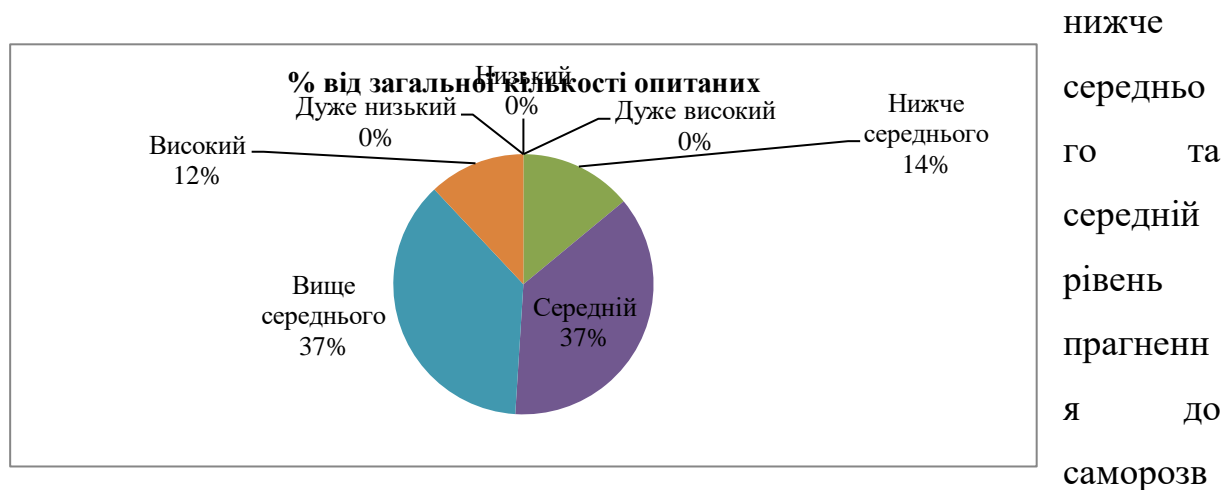
Рис. 1 Середнє значення шкал тесту про орієнтацію сенсу життя.

Загальний показник – усвідомлення життя, який за методикою Д.О.Леонтєва може визначатися максимальним значенням в 140 балів, в

результаті діагностики серед чоловіків та жінок рівний (середнє значення 116 балів).

Діагностика рівня саморозвитку і професійно-педагогічної діяльності (автор Л.М. Бережнова) дає змогу визначити рівень прагнення до саморозвитку та самооцінку особистістю своїх якостей.

Прагнення до саморозвитку дає можливість реалізації себе в професійній діяльності і визначається такими рівнями: дуже низький, низький, нижче середнього, середній, вище середнього, високий, дуже високий. З діаграми на рисунку 2 бачимо, що половина опитаних мають

итку.

Рис.2 Рівень прагнення до саморозвитку

Самооцінка особистістю своїх якостей визначається за результатами даної методики такими рівнями: дуже низька, низька, занижена,

нормальна, завищена, дуже висока.

Рис. 3 Самооцінка особистістю своїх якостей

З діаграми на рисунку 3 бачимо, що нормальну самооцінку мають три четверти частини опитаних, дуже високу як і дуже низьку самооцінку не має жоден з опитаних.

Отримані результати показали гостру потребу в розробці системи розвитку здатності до рефлексії у викладачів математичних дисциплін коледжів, технікумів, училищ.

Література

1. Анисимов О. С. Акмеологические основы рефлексивной самоорганизации педагога: творчество и культура мышления : автореф. дис. ... д-ра психол. наук. – Москва, 1994. – 86 с.
2. Тест смысло-жизненные ориентации (методика СЖО), Д. А. Леонтьев [электронный ресурс]/Д. А. Леонтьев - режим доступа до ресурсу: <http://psychok.net/testy/256-test-smyslozhiznennye-orientatsii-metodika-szho-d-a-leontev>

3. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – Москва, 2002. – 490 с.